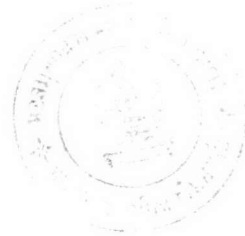

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญของปัญหา

ในปัจจุบันนี้ เศรษฐกิจในภาคอุตสาหกรรม ในประเทศไทย ได้มีการขยายตัว เพิ่มมากขึ้น ซึ่งผลจากการ พัฒนาภาคอุตสาหกรรม เพิ่มมากขึ้นนี้ ก่อให้เกิดการขยายตัว ของแรงงานรับจ้าง ในภาคอุตสาหกรรมเพิ่มมากขึ้นและมูลเหตุอีกประการหนึ่งที่ทำให้แรงงานภาคเกษตรกรรมกลายมาเป็นแรงงานรับจ้างในภาคอุตสาหกรรมก็คือนโยบายของรัฐที่เน้นการพัฒนาแบบไม่สมดุล(Unbalance Growth) ตามที่ คณะที่ปรึกษาของธนาคารโลกที่ได้เข้ามาทำการวิจัย (พ.ศ.2500 - 2501) และ ได้เสนอแนะ ยุทธศาสตร์ในการพัฒนาทุนนิยมบริวารที่มุ่งขูดรีดผลผลิตส่วนเกินจากภาคเกษตรกรรมโดยเน้นการผลิตเพื่อการส่งออกเพื่อแสวงหาเงินตราจากต่างประเทศมาสนับสนุนการพัฒนาภาค อุตสาหกรรม การที่มุ่งขูดรีดผลผลิตส่วนเกิน จากภาคเกษตรกรรม ก็มีผลเท่ากับ เป็นการโอนรายได้จากเกษตรกร มาเพื่อสนับสนุนการพัฒนาอุตสาหกรรม โดยการกดราคาผลผลิตทางการเกษตรให้ต่ำเพื่อที่จะได้กีดค่าจ้างให้ต่ำตามไปด้วยในกระบวนการผลิตแบบอุตสาหกรรมตามแนวทางของระบบทุนนิยมนี้ได้ก่อให้เกิดความสัมพันธ์ทางการผลิต คือความสัมพันธ์ระหว่าง เจ้าของทุน กับ เจ้าของแรงงาน ซึ่งมีความขัดแย้ง อยู่ในตัวเอง (Dialectic Relationship) ความสัมพันธ์ระหว่างนายจ้างและลูกจ้างส่วนใหญ่จะมีความขัดแย้งกันเนื่องมาจากค่าจ้างซึ่งถือเป็นต้นทุนการผลิตซึ่งนายจ้างพยายามที่จะกดค่าแรงให้ต่ำที่สุดเพื่อให้สามารถแข่งขันกับผู้ผลิตรายอื่นได้และได้กำไรสูงสุดในขณะที่ลูกจ้างต้องการค่าจ้างที่เพียงพอในการดำรงชีพ

ในระบบทุนนิยมความสัมพันธ์ระหว่างนายจ้างกับลูกจ้าง ความสัมพันธ์ระหว่างผู้หญิงกับผู้ชาย โดยสำคัญแล้วไม่ได้เป็นความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ต่อมนุษย์ (Human Relations) แต่เป็นความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจ คนงานต้องขายแรงงาน และ ใช้เวลาส่วนใหญ่ในการทำงานเพื่อหารายได้เพื่อเลี้ยงชีพ (Economic necessity) มากกว่าเพื่อการพัฒนาศักยภาพที่แท้จริงของตนเองอันเป็นเป้าหมายสูงสุดของมนุษย์ การทิ้งพียงทางเศรษฐกิจเกิดขึ้นเมื่อมีการขายแรงงานเพราะในระบบทุนนิมนั้นราคาของแรงงาน (ค่าจ้าง) จะถูกกำหนดให้สอดคล้องกับผลประโยชน์ของนายทุนเพื่อรักษา “ ส่วนเหลือของกำไร (profit margin) “ คนงานจึงมักจะถูกกดค่าจ้าง ได้รับค่าแรงต่ำและต้องดิ้นรนทำงานมากขึ้น เร่งทำงานล่วงเวลาเพื่อหารายได้เพิ่มขึ้นเพื่อให้เพียงพอต่อการดำรงชีพในระบบทุนนิยม ซึ่งทุกอย่างต้องซื้อต้อง

ขายกันในตลาด เพราะฉะนั้นคนงานต้องใช้เวลาส่วนใหญ่อยู่ในโรงงานโดยแทบไม่มีเวลาเหลือที่เป็นของตนเองในระบบนี้สิ่งที่ปรากฏเห็นได้ชัดเจนในด้านหนึ่งคือการสะสมกำไรอย่างไม่หยุดยั้ง กำไรที่พอกพูนขึ้นในมือของนายทุนซึ่งเป็นคนจำนวนน้อยของประเทศในขณะที่คนส่วนใหญ่กลายเป็นผู้ขายแรงงาน หรือ แรงงานรับจ้างและในอีกด้านหนึ่งการดำรงอยู่ของ “กองทัพสำรองของคนงาน” ทำให้คนงานแข่งขันกันเองและยอมรับค่าจ้างที่ต่ำ แทนที่จะหันหน้าเข้ามาร่วมมือกันด้วยความสามัคคีบนผลประโยชน์ทางชนชั้นในระบบทุนนิยม ปัญหาค่าจ้างตกต่ำ ปัญหาการว่างงานและการขาดความมั่นคงในระบบการจ้างงานจึงเป็นลักษณะสำคัญของระบบเศรษฐกิจในปัจจุบัน ซึ่งมีปัญหาเกี่ยวพันกับโครงสร้างของระบบ สิ่งที่ยังคงเป็นสังขรณ์ของระบบทุนนิยมภายใต้ยุคข้ามชาติ หรือที่เรียกว่า ยุคโลกาภิวัตน์ (Globalization) คือที่มาของวิกฤตการณ์ และความไร้ระเบียบ (Chaos)

ในความเป็นจริงแล้วการ “ครอบงำ” ของทุน (Domination) ไม่สามารถพิจารณาจากการขยายตัวของระบบแรงงานรับจ้าง (Wage Labour Relationship) หรือการขยายตัวของตลาดและการแข่งขันทางเศรษฐกิจ (Competition) เพียงแค่นั้น แต่การ “ครอบงำ” ดังกล่าวจะเกิดขึ้นในกระบวนการผลิตซึ่งนายทุนเป็นผู้กำหนดกฎเกณฑ์คือลักษณะองค์การควบคุมแบบลำดับชั้น (กฎระเบียบ- หัวหน้าคนงาน- -ชั่วโมงการทำงาน - วิธีการทำงาน) (รววิทย์ เจริญเจริญ, 2537, หน้า 29-30)

เป็นที่ยอมรับกันว่าสหกรณ์เป็นองค์กรรูปแบบหนึ่งที่เกิดจากการรวมตัวกันของบุคคลที่มีความต้องการหรือมีความเดือดร้อนในเรื่องเดียวกันมารวมตัวกันเพื่อดำเนินธุรกิจในลักษณะที่เป็นการถาวรและมีการจัดระเบียบของกลุ่มเพื่อดำเนินการไปตามบรรทัดฐานและหลักการวิธีการสหกรณ์ สหกรณ์มีลักษณะผสมผสานระหว่างการเป็นองค์กรทางสังคมและองค์กรทางเศรษฐกิจ ลักษณะทางสังคมคือการรวมคนเข้าด้วยกัน และลักษณะทางเศรษฐกิจคือรวมกันเพื่อดำเนินธุรกิจ สหกรณ์ได้ถือกำเนิดขึ้นมาจากความเดือดร้อนของมนุษย์ ในปัจจุบันอาจกล่าวได้ว่าระบบสหกรณ์เป็นองค์กรทางธุรกิจเพียงรูปแบบเดียวที่ได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาลแทบทุกประเทศทั่วโลกไม่ว่าในประเทศสังคมนิยมหรือในประเทศที่ปกครองตามระบอบประชาธิปไตยเพราะสหกรณ์เป็นองค์กรของประชาชนโดยประชาชนและเพื่อประชาชน โดยมุ่งที่จะแก้ไขปัญหาคความเดือดร้อนของมนุษย์ทั้งทางด้านเศรษฐกิจและด้านสังคม

วิธีการสหกรณ์เป็นอีกวิธีการหนึ่งที่จะช่วยยกระดับการมีคุณภาพชีวิตของมวลมนุษย์ให้ดีขึ้นตามปรัชญาและอุดมการณ์สหกรณ์ คือช่วยเหลือตนเองและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน (self help and Mutual help) วิธีการสหกรณ์ได้ถือกำเนิดขึ้นมาอย่างเป็นทางการตั้งแต่ ค.ศ. 1844 ที่เมืองรอชเคิล ในประเทศอังกฤษ โดยอยู่ในรูปสหกรณ์ผู้บริโภคน และต่อมาก็เป็นที่นิยมแพร่หลายไปยังส่วนต่าง ๆ ของโลก

การจัดการสวัสดิการแรงงานในรูปแบบของสหกรณ์ออมทรัพย์ในสถานประกอบการเพื่อช่วยยกระดับคุณภาพชีวิตของลูกจ้างในสถานประกอบการ เป็นรูปแบบที่ฝ่ายนายจ้างและฝ่ายลูกจ้างร่วมมือกันจัดตั้งขึ้นโดยต่างฝ่ายต่างช่วยเหลือและแบ่งความรับผิดชอบกัน โดยฝ่ายนายจ้างจะช่วยหักเงิน ณ ที่จ่ายให้แก่สหกรณ์ ช่วยให้ใช้เวลา สถานที่ และบุคลากรในการดำเนินงานของสหกรณ์ นายจ้างในสถานประกอบการบางแห่งได้ให้ความร่วมมือและช่วยเหลือสหกรณ์ออมทรัพย์โดยให้การสนับสนุนในด้านเงินทุนแก่สหกรณ์เพื่อใช้เป็นเงินทุนหมุนเวียนให้ลูกจ้างที่เป็นสมาชิกสหกรณ์กู้ยืมไปเพื่อบำบัดความเดือดร้อน เช่น บริษัทไทยซาโก้ จำกัด โรงเรณุนารายณ์ บริษัทกฤษดานคร จำกัด บริษัทพัฒนาพิก้า จำกัด เป็นต้น (กรมส่งเสริมสหกรณ์, 2536 : 11-12) ฝ่ายลูกจ้างก็ช่วยตนเองโดยการประหยัดและอดออมเพื่อนำรายได้ส่วนหนึ่งของตนเองมาสะสมโดยการถือหุ้นเป็นรายเดือน หรือนำมาฝากไว้กับสหกรณ์ช่วยให้สหกรณ์มีเงินทุนสำหรับให้สมาชิกที่เป็นลูกจ้างคนงานกู้ยืมไปเพื่อบำบัดความเดือดร้อนในอัตราดอกเบี้ยต่ำโดยยึดหลักช่วยเหลือซึ่งกันและกันในลักษณะเพื่อนช่วยเพื่อน ทำให้ฝ่ายลูกจ้างมีขวัญและกำลังใจในการทำงาน และฝ่ายนายจ้างก็ได้ประโยชน์คือมีประสิทธิภาพในการผลิตสูงตามไปด้วย ดังนั้นการจัดให้มีสวัสดิการในรูปแบบสหกรณ์ออมทรัพย์ในสถานประกอบการ จึงถือได้ว่าเป็นการจัดสวัสดิการแรงงานรูปแบบหนึ่ง

ปัจจุบัน (31 ธันวาคม 2538) มีสหกรณ์ออมทรัพย์ในสถานประกอบการทั่วประเทศจำนวน 180 สหกรณ์ มีจำนวนสมาชิก 279,419 คน มีทุนดำเนินงานทั้งสิ้น 15,464.56 ล้านบาท

การจัดสวัสดิการแรงงานโดยใช้วิธีการสหกรณ์นี้นับวันยังมีแนวโน้มที่จะขยายเพิ่มมากขึ้น ประกอบกับในภาครัฐ โดยกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคมได้สนับสนุนให้สถานประกอบการต่าง ๆ จัดตั้งสหกรณ์ออมทรัพย์ขึ้นเพื่อเป็นสวัสดิการให้กับลูกจ้างในสถานประกอบการ การวิจัยครั้งนี้จึงสนใจที่จะศึกษาว่าการจัดตั้งสหกรณ์ออมทรัพย์ในสถานประกอบการมีบทบาทต่อลูกจ้างในสถานประกอบการอย่างไรบ้างในระบบแรงงานสัมพันธ์

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาบทบาทของสหกรณ์ออมทรัพย์ที่มีต่อลูกจ้างในสถานประกอบการ
2. เพื่อเสนอแนะมาตรการต่าง ๆ ในการส่งเสริมแรงงานสัมพันธ์ด้วยวิธีการสหกรณ์ออมทรัพย์

ขอบเขตการศึกษา

จะทำการศึกษาสหกรณ์ออมทรัพย์ในสถานประกอบการ คือสหกรณ์ออมทรัพย์ที่อยู่ในรัฐวิสาหกิจและบริษัทต่าง ๆ ในเขตจังหวัดกรุงเทพมหานครและปริมณฑล (นนทบุรี , ปทุมธานี , สมุทรปราการ , สมุทรสาคร) จำนวน 132 สหกรณ์ คิดเป็นร้อยละ 73 ของสหกรณ์ออมทรัพย์ในสถานประกอบการทั้งหมด และมีจำนวนสมาชิก 252,808 คน คิดเป็นร้อยละ 90 ของสมาชิกสหกรณ์ออมทรัพย์ในสถานประกอบการทั้งหมด

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

การศึกษาเรื่องนี้คาดว่าจะทำให้ทราบถึงบทบาทของสหกรณ์ออมทรัพย์ที่มีบทบาทต่อชีวิตและความเป็นอยู่ของลูกจ้างในสถานประกอบการ ตลอดจนทราบความคิดเห็นและทัศนคติของทั้งฝ่ายลูกจ้างและฝ่ายนายจ้างที่มีต่อสหกรณ์ออมทรัพย์ นอกจากนี้ผลการศึกษาจะเป็นแนวทางในการศึกษาเกี่ยวกับการส่งเสริมแรงงานสัมพันธ์ในสถานประกอบการด้วยวิธีการสหกรณ์ออมทรัพย์ให้กว้างขวางต่อไป

วิธีการศึกษา

การศึกษารายละเอียดของสหกรณ์ออมทรัพย์ที่มีต่อลูกจ้างในระบบแรงงานสัมพันธ์จะทำการสอบถามความคิดเห็นและทัศนคติของฝ่ายลูกจ้างและฝ่ายนายจ้างที่เป็นสมาชิกของสหกรณ์ออมทรัพย์โดยใช้แบบสอบถามเพื่อนำมาวิเคราะห์ร่วมกับรายงานทางวิชาการ ตลอดจนรายงานทางบัญชีและรายงานฐานะทางการเงินจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

แหล่งข้อมูล

1. ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) เก็บรวบรวมข้อมูลจากสมาชิกสหกรณ์ออมทรัพย์ทั้งที่เป็นฝ่ายลูกจ้างและฝ่ายนายจ้างที่อยู่ในรัฐวิสาหกิจและบริษัทต่างๆ ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล จำนวน 1,320 ตัวอย่าง
2. ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) เก็บรวบรวมข้อมูลจากตำรา เอกสารทางวิชาการ บทความ ตลอดจน รายงาน ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ได้ทำการคัดเลือก โดยการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (simple random sampling) จากฝ่ายลูกจ้างที่เป็นสมาชิกสหกรณ์ออมทรัพย์ และจากฝ่ายนายจ้าง โดยได้นำแบบสอบถามไปทำการสอบถามและรวบรวมแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่าง ระหว่างวันที่ 23 กรกฎาคม 2538 ถึง วันที่ 30 ตุลาคม 2538

การวิเคราะห์ข้อมูล

นำข้อมูลที่เก็บรวบรวมมาได้ทำการประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อศึกษาถึงความเห็นเกี่ยวกับ บทบาทของสหกรณ์ออมทรัพย์ที่มีต่อลูกจ้างในระบบแรงงานสัมพันธ์ โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistical Analysis) ใช้ตารางแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย และสถิติวิเคราะห์เพื่อทดสอบสมมติฐาน (Testing of Hypothesis) โดยใช้ สถิติการทดสอบไคสแควร์ (Chi Square)

เหตุผลที่เลือกใช้สถิติไคสแควร์ เพราะว่า ไคสแควร์เป็นสถิติที่ใช้หาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรประเภทกลุ่มแต่เพื่อให้เข้าใจมากยิ่งขึ้นจะอธิบายรายละเอียดของการวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรประเภทต่างๆ ดังนี้ คือ

ประเภทของข้อมูล (สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ , 2537 : 5 - 7) สามารถแบ่งออกได้เป็น 4 ประเภท คือ

1. ข้อมูลประเภทนามบัญญัติ (Nominal scale) หรือ ข้อมูลแบบกลุ่ม ได้แก่ การแบ่งแยกประชากรที่ศึกษา ออกเป็นกลุ่มๆ ประชากรที่มีคุณสมบัติเหมือนกันก็จัดเป็นกลุ่มเดียวกัน ข้อมูลประเภทนี้ไม่สามารถบอกอัตราความแตกต่างมากนักได้ เช่น พื้นที่ตามหลักภูมิศาสตร์ สถานภาพการสมรส ระดับการศึกษา เพศ เป็นต้น

2. ข้อมูลประเภทมาตราเรียงอันดับ (Ordinal scale) ได้แก่ข้อมูลที่สามารถจัดอันดับอัตราความแตกต่างระหว่างกันได้ว่า ดีหรือเลวกว่ากัน เช่น นักเรียนสอบได้ที่ 1 ที่ 2 หรือที่ 3 เป็นต้น ข้อมูลประเภทนี้จะไม่สามารถทราบถึงปริมาณของความมากกว่าหรือน้อยกว่าในแต่ละอันดับได้

3. ข้อมูลประเภทมาตราช่วง (Interval scale) ได้แก่ข้อมูลที่สามารถกำหนดความห่างระหว่างช่วงที่วัดได้แน่นอนและสามารถกำหนดค่าของความแตกต่างของข้อมูลได้ข้อมูลประเภทนี้จะกำหนดช่วงอันดับเท่ากันหมด ตัวอย่างเช่น ระดับอุณหภูมิ เราสามารถกำหนดได้ว่าความแตกต่างระหว่างอุณหภูมิได้เพราะมาตรฐานการวัดที่กำหนดช่วงไว้แน่นอน แต่มีส่วนเสียคือไม่มีศูนย์แท้ จะมีเฉพาะศูนย์เทียม เช่น ศูนย์องศาเซลเซียส ไม่ได้หมายความว่าไม่มีความร้อนอยู่เลย เป็นต้น

4. ข้อมูลประเภทมาตราส่วน (Ratio scale) เป็นข้อมูลที่มีความสมบูรณ์แบบ คือแสดงความมากน้อยได้ มีการกำหนดช่วงเท่าๆกัน และยังมีศูนย์แท้ก็ด้วย เช่น น้ำหนัก ความสูง เป็นต้น ในการศึกษาทางสังคมศาสตร์ส่วนใหญ่เราไม่อาจวัดได้ถึงระดับนี้

การหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรประเภทต่างๆ (สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ , รัชชัย อาทรรุระสุข และพิสิฐ สุกรีพงษ์ , 2523 : 20 - 89) นักวิจัยทางสังคมศาสตร์จำเป็นต้องเลือกวิธีการทางสถิติที่นำมาใช้เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอย่างเหมาะสมกับระดับของตัวแปรนั้นๆ ด้วยการใช้สถิติเพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรประเภทต่างๆ มีรายละเอียดดังนี้

1. การหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรประเภทกลุ่ม สถิติที่นิยมใช้คือ ไคสแควร์ (Chi Square) และตัวสัมประสิทธิ์การคาดคะเนของกัทแมน (Guttman's Coefficient of Predictability)

2. การหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรประเภทอันดับ สถิติที่นิยมใช้ คือ ค่าสัมประสิทธิ์ความสัมพันธ์ทางอันดับของคริสกาลและกูดแมน (Kruskal and Goodman's coefficient of ordinal association, G) วิธีการของสเปียร์แมน (Spearman) วิธีการของเคนดัลล์ (Kendall)

3. การหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรประเภทกลุ่มและประเภทอันดับ สถิติที่นิยมใช้ คือ ค่าสัมประสิทธิ์ของความแตกต่าง (Coefficient of differentiation)

4. การหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรประเภทกลุ่มและประเภทช่วง สถิติที่ใช้คือ T - test Z - test และ F - test

การหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรของการศึกษาครั้งนี้เป็นการหาความสัมพันธ์ระหว่างการเป็นกรรมการและไม่ได้เป็นกรรมการของลูกจ้างและนายจ้างกับทัศนคติที่มีต่อสหกรณ์ออมทรัพย์ซึ่งตัวแปรทั้งหมดเป็นตัวแปรประเภทกลุ่มและเป็นตัวแปรที่เกี่ยวกับการวัดทัศนคติจึงเลือกใช้สถิติ ไคสแควร์ (Chi Square) เป็นสถิติเพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรดังกล่าวข้างต้น

ไคสแควร์ เป็นสถิติที่ใช้กันมากในการหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรประเภทกลุ่ม ซึ่งมีสูตรดังนี้ (กานดา, 2530 : 249)

$$\chi^2 = \sum_{I=1}^R \sum_{J=1}^K (O_{ij} - E_{ij})^2 / E_{ij}$$

กำหนดให้

χ^2 = ค่าไคสแควร์

O = ค่าความถี่ที่ได้จากการสังเกตหรือทดลอง
(Observation Frequency)

E = ค่าความถี่ที่คาดคะเน
(Expected Frequency)

หาค่า E โดยคำนวณจากสูตร $E = \frac{R \times K}{N}$

เมื่อ R = ผลรวมของความถี่ในแถวนั้น

K = ผลรวมของความถี่ในคอลัมน์นั้น

N = ผลรวมของความถี่ทั้งหมด

เมื่อคำนวณหาค่าที่คาดหวัง (ค่า E) ได้แล้ว ต้องนำค่าที่คาดหวังไปเปรียบเทียบกับค่าที่ได้จากการสำรวจหรือค่าจากการสังเกต ถ้าไม่มีความแตกต่างหรือมีความแตกต่างน้อยมากก็แสดงว่าตัวแปรที่ต้องการทดสอบไม่มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน แต่ถ้ามีความแตกต่างกันมากก็แสดงว่าตัวแปรที่ทดสอบมีความสัมพันธ์กัน การเปรียบเทียบค่าที่คาดหวังกับค่าจากการสำรวจ โดยเอาค่าที่ได้จากการสำรวจลบกับค่าที่คาดหวังทีละค่า แล้วนำเอาผลลัพธ์ที่ได้มารวมกัน เพื่อมิให้ผลรวมของผลลัพธ์เป็นศูนย์จึงจำเป็นต้องยกกำลังสองตามที่ปรากฏในสูตรข้างต้น (สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสิทธิ์ และคณะ , 2523 : 28-33)

เมื่อคำนวณค่าไคสแควร์ได้แล้วขั้นต่อไปต้องนำค่าที่คำนวณได้ไปเปรียบเทียบกับค่าไคสแควร์ที่ได้จากตารางหาค่าที่คำนวณได้มีค่ามากกว่าค่าจากตารางแสดงว่าตัวแปรดังกล่าวมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

การเปรียบเทียบจะต้องมีการกำหนดว่าจะเปรียบเทียบค่าที่มีนัยสำคัญในระดับใด ซึ่งจะมีตั้งแต่ระดับ .99 ลงไปจนถึงระดับ .001 โดยปกติทางศึกษาทางสังคมศาสตร์มักนิยมใช้ระดับ .05 ซึ่งหมายความว่า สมมติว่าค่าที่คำนวณได้มีค่ามากกว่าค่าที่ได้จากตารางแสดงว่าตัวแปรที่ทดสอบมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ในระดับ .05 ค่า .05 หมายความว่าในการทดสอบ 100 ครั้ง จะปรากฏผลเป็นเช่นนี้ 95 ครั้ง และมีโอกาสผิดพลาดจำนวน 5 ครั้ง อาจเป็นเพราะเกิดจากอิทธิพลจากตัวแปรตัวอื่น ๆ เป็นต้น

นอกจากการกำหนดระดับของนัยสำคัญแล้วการเปรียบเทียบค่าไคสแควร์ที่คำนวณได้กับค่าไคสแควร์จากตาราง จะต้องกำหนดองศาของความเป็นอิสระ (degree of Freedom หรือ df) ให้เหมาะสมด้วย ค่าองศาของความเป็นอิสระจะขึ้นอยู่กับขนาดของตาราง เช่นตารางขนาด 2 x 2 จะมีอัตราอิสระเท่ากับ 1 ถ้าเป็นตารางขนาด 2 x 3 จะมีอัตราอิสระเท่ากับ 2 และถ้าเป็นตารางขนาด 3 x 3 จะมีอัตราอิสระเท่ากับ 4 การคำนวณองศาความเป็นอิสระจะใช้สูตรดังนี้

$$df = (r - 1) (k - 1)$$

กำหนดให้

r = จำนวนแถวหรือจำนวนกลุ่มชั้นของตัวแปรในแนวนอน

k = จำนวนคอลัมน์หรือจำนวนกลุ่มชั้นของตัวแปรที่อยู่ในแนวตั้ง

ข้อตกลงเบื้องต้นในการใช้ไคสแควร์ มีข้อตกลงดังนี้คือ

1. ตัวแปรเป็นข้อมูลประเภทนามบัญญัติ (Nominal scale) หรือข้อมูลประเภทกลุ่ม
2. ค่าที่คาดหวังที่คำนวณได้ในแต่ละช่องควรมีค่ามากกว่า 5
3. ตัวแปร 2 ตัวที่นำมาหาความสัมพันธ์กันต้องไม่มีความสัมพันธ์กันตั้งแต่การเก็บข้อมูลหรือจะต้องเป็นเอกเทศจากกันตั้งแต่แรก
4. ไม่มีข้อตกลงเกี่ยวกับลักษณะของการกระจายของข้อมูล
5. ต้องใช้องศาของความเป็นอิสระ (degree of freedom) ให้เหมาะสม

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย